

Sygn. akt V KK 491/18

POSTANOWIENIE

Dnia 20 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wiliński

w sprawie **G. S. i M. K.**

oskarżonych z art. 158 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 20 grudnia 2018 r. w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,

kasacji pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Okręgowego w L.

z dnia 7 czerwca 2018 r., sygn. akt IV Ka [...],

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w L.

z dnia 7 marca 2018 r., sygn. akt II K [...],

p o s t a n o w i ł:

1) oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;

2) obciążyć oskarżyciela posiłkowego K. B. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego;

3) zasądzić od oskarżyciela posiłkowego K. B. na rzecz oskarżonego M. K. kwotę 720 zł (siedemset dwadzieścia złotych), tytułem zwrotu kosztów obrony w postępowaniu kasacyjnym w postaci sporządzenia i wniesienia odpowiedzi na kasację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w L. z dnia 7 marca 2018 r., sygn. akt II K [...], umorzone zostało warunkowo na okres próby 2 lat postępowanie karne wobec G. S. i M. K. o czyn z art. 158 § 1 k.k., wobec przyjęcia, że oskarżeni w trakcie popełnienia zarzucanego im czynu przekroczyli granice obrony koniecznej.

Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 7 czerwca 2018 r., sygn. akt IV Ka [...], zmienił zaskarżony wyrok Sądu I instancji w ten sposób, że ustalając, iż oskarżeni działali w ramach obrony koniecznej uniewinnił ich od zarzutu popełnienia czynu z art. 158 § 1 k.k.

Od powyższego wyroku kasację w sprawie na niekorzyść oskarżonych wniósł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego. Zarzucił w niej rażące naruszenie przepisów postępowania, mające wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia:

- art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. oraz art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., polegające na tym, „że Sąd Okręgowy błędnie przeprowadził kontrolę odwoławczą i nie rozważył należycie podniesionych w apelacji pełnomocnika posiłkowego zarzutów błędu w ustaleniach faktycznych Sądu I instancji, co do zastosowania działania w ramach obrony koniecznej, tylko lakonicznie się ustosunkowując, iż nie podziela poglądu skarżącego, a już zupełnie nie rozpoznał zarzutu apelacyjnego co do rażąco niewspółmiernych nawiązek od oskarżonych, a nadto nie wskazał, dlaczego odmówił wiary zeznaniom pokrzywdzonego, iż to on pierwszy został zaatakowany przez oskarżonego M. K.”,
- art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 413 § 1 pkt 5 k.p.k. i art. 413 § 2 pkt. 2 k.p.k. oraz art. 458 k.p.k., a także art. 632 pkt 2 k.p.k., polegające na braku ustosunkowania się w wyroku odwoławczym do punktów II-IV wyroku Sądu Rejonowego w L. oraz błędne zastosowanie art. 632 pkt 2 k.p.k., co do orzeczenia o kosztach procesu,
- art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. poprzez „kształtowanie przekonania Sądu Okręgowego w L., w zasadniczej części odmiennie od Sądu Rejonowego w L., na podstawie dowolnej, a nie swobodnej oceny zgromadzonych dowodów, bez uwzględnienia zasad logicznego rozumowania, doświadczenia życiowego i reguł ukształtowanych w orzecznictwie, które przez uznanie zeznań pokrzywdzonego (oskarżyciela posiłkowego) K. B. za niewiarygodne i pominięcie wniosków opinii biegłego lekarza sądowego z kart. 9 oraz 164 - 168 akt i obdukcji lekarskiej A. Ł. i zeznań świadka Ł. T., doprowadziło do błędnych ustaleń faktycznych wykluczających pobicie pokrzywdzonego przez oskarżonych w postaci kopania go i zadawania ciosów i bezzasadne przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że

oskarżeni działali w warunkach kontratypu obrony koniecznej i nie przekroczyli jej granic”.

Ponadto, skarżący zarzucił w kasacji rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 25 § 1 k.k. polegające na uznaniu, że oskarżeni działali w warunkach obrony koniecznej, mimo że nie doszło do bezprawnego i bezpośredniego zamachu na dobro oskarżonych chronione prawem. Na wypadek przyjęcia, że oskarżeni działali w ramach obrony koniecznej, skarżący zarzucił wyrokowi Sądu Odwoławczego rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa karnego materialnego „poprzez niezastosowanie art. 25 § 2 k.k. i brak ustalenia, iż oskarżeni dopuścili się ekscesu nieuzasadnionej intensywności obrony wobec zamachu oskarżyciela posiłkowego K. B. i zastosowali środki obrony niewspółmiernie do ataku, dopuszczając się zadawania ciosów i kopnięć wykraczających poza granice obrony koniecznej, a obrażenia ciała pokrzywdzonego nie mogły powstać w podawanym przez nich mechanizmie, gdyż wyklucza to opinia biegłego z zakresu medycyny sądowej z karty 9 i 164 - 168 akt, która jednocześnie wskazuje, że obrażenia powstały w czasie i okolicznościach podawanych przez poszkodowanego”.

Podnosząc powyższe zarzuty pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 7 czerwca 2018 r., sygn. akt IV Ka [...], oraz wyroku Sądu Rejonowego w L. z dnia 7 marca 2018 r., sygn. akt II K [...], albo alternatywnie z ostrożności procesowej uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w L. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, a także zasądzenie na rzecz oskarżyciela posiłkowego od oskarżonych zwrotu opłaty od kasacji i kosztów sądowych zastępstwa adwokackiego oskarżyciela posiłkowego w dotychczasowym postępowaniu i postępowaniu kasacyjnym.

W odpowiedzi na powyższą kasację Prokurator Rejonowy w L. wniósł o oddalenie jej jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna w stopniu pozwalającym na jej rozpoznanie w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

Zgodnie z wolą ustawodawcy kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia skierowanym przeciwko orzeczeniu wydanemu przez Sąd odwoławczy na skutek rozpoznania środka odwoławczego. Celem postępowania kasacyjnego jest wyeliminowanie z obrotu prawnego orzeczeń dotkniętych poważnymi wadami w postaci bezwzględnych przyczyn odwoławczych lub innych naruszeń prawa, ale o charakterze rażącym, a jednocześnie takich, które miały istotny wpływ na treść orzeczenia. Możliwość wniesienia skutecznej kasacji jest zatem istotnie ograniczona. Postępowanie kasacyjne nie jest z pewnością postępowaniem, które ponawiać ma kontrolę odwoławczą. W toku tego postępowania z założenia nie dokonuje się zatem kontroli poprawności oceny poszczególnych dowodów, nie weryfikuje zasadności ustaleń faktycznych i nie bada współmierności orzeczonej kary (tak: postanowienie SN z dnia 21 września 2017 roku, sygn. akt IV KK 276/17).

Analiza zarzutów kasacji oraz jej uzasadnienia, prowadzi do wniosku, że podniesione w niej zarzuty naruszenia prawa procesowego oraz naruszenia prawa materialnego zostały sformułowane instrumentalnie, celem stworzenia pozornych podstaw dla wniesienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia jakim jest kasacja. W szczególności, zauważyć należy, że sąd odwoławczy prawidłowo i wnikliwie ocenił zarówno zarzuty apelacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego jak przez obrońcę oskarżonego M. K., wskazując okoliczności i dowody, na podstawie których odniósł się do zarzutów formułowych w apelacji. Nie może być w szczególności, jak w niniejszej sprawie, uznane za dowód niewłaściwego dokonania przez Sąd Okręgowy w L. kontroli wyroku Sądu I instancji poczynienie odmiennych ustaleń co do działania oskarżonych w granicach obrony koniecznej, wywołanej wtargnięciem oskarżyciela posiłkowego do domu jednego z oskarżonych, skutkujące odmienną od wyrażonej przez sąd I instancji oceną zachowania obu oskarżonych i uznaniem że nie doszło do przekroczenia granic obrony koniecznej. Tymczasem zarzuty sformułowane w kasacji dotyczące błędnego przeprowadzenia przez Sąd II instancji kontroli odwoławczej, braku zgody co do dokonanej przez ten sąd oceny zgromadzonych dowodów i wyprowadzonych z nich wniosków, mają właśnie taki charakter zmierzający do samej negacji niekorzystnego rozstrzygnięcia i stanowią nieuprawnioną w trybie postępowania kasacyjnego próbę wywołania kolejnego etapu kontroli instancyjnej w zakresie

oceny dowodów. Zatem zarzut niewłaściwej oceny przez sąd odwoławczy zgromadzonego materiału dowodowego, uzasadniony poprzez odwołanie się do ogólnie sformułowanych przepisów art. 7 i art. 410 k.p.k., omówienie ich treści oraz zanegowanie ich realizacji przez sąd odwoławczy, polegające na odrzuceniu przyjmowanej przez skarżącego oceny wskazanych dowodów, tj. w szczególności zeznań pokrzywdzonego, innego wskazanego świadka oraz wniosków wynikających zdaniem skarżącego z opinii biegłego sądowego, stanowi w realiach niniejszej sprawy przede wszystkim próbę podważenia niekorzystnych dla strony ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę prawomocnego wyroku i nie może w trybie postępowania kasacyjnego stanowić skutecznej podstawy zaskarżenia.

Do tego samego sprowadza się w istocie sformułowany przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego zarzut naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. oraz art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k., polegający na braku należytego rozważenia podniesionych w apelacji pełnomocnika posiłkowego zarzutów błędu w ustaleniach faktycznych Sądu I instancji. Przypomnieć należy w tym kontekście, że o dopuszczalności kasacji nie decyduje formalne „nazwanie zarzutu w sposób zgodny z treścią art. 523 § 1 k.p.k., ale rzeczywista jego zawartość” (tak m. in. postanowienie SN z dnia 6 czerwca 2013 roku, sygn. III KK 160/13; Lex nr 1318415). Nie sposób dopatrzeć się w orzeczeniu Sądu II instancji zaniechania odniesienia się do istotnych ustaleń faktycznych, stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, zarówno dotyczących zachowania pokrzywdzonego w okresie poprzedzającym zdarzenie, w tym działania wobec N. K., treści kierowanych do niej wiadomości tekstowych zawierających groźby, dwukrotnej interwencji Policji przed domem oskarżonego M. K., wreszcie wtargnięcia pokrzywdzonego na teren posesji i domu oskarżonego M. K., jak też powodów dla których sąd odmówił wiarygodności zeznaniom pokrzywdzonego.

Podobnie ocenić należy związany z powyższym zarzucany Sądowi II instancji brak rozważenia podniesionych w apelacji skarżącego zarzutów poprzez brak rozpoznania „zarzutu apelacyjnego co do niewspółmiernych nawiązek od oskarżonych” w sytuacji w której Sąd ten uniewinnił obu oskarżonych od stawianych im zarzutów. Zarzut ten pełnomocnik sformułował także jako samodzielną podstawę kasacyjną w oparciu o żądanie stwierdzenia naruszenia art.

437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 413 § 1 pkt 5 k.p.k. i art. 413 § 2 pkt. 2 k.p.k. oraz art. 458 k.p.k. poprzez brak ustosunkowania się przez Sąd Okręgowy w L. do pkt. II-IV wyroku Sądu I instancji. Rzecz jednak w tym, że wskazane punkty rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w L. miały charakter następczy w stosunku do warunkowego umorzenia postępowania wobec oskarżonych wobec stwierdzonego przekroczenia granic obrony koniecznej. Dotyczyły orzeczenia nawiązki na rzecz pokrzywdzonego oraz zwrotu na jego rzecz wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika. Tymczasem Sąd odwoławczy po rozpoznaniu wniesionych apelacji uniewinnił obu oskarżonych od stawianych im zarzutów. Oczywistym jest, że w konsekwencji zmiany zaskarżonego orzeczenia co do istoty i uniewinnienia oskarżonych, wyeliminowane z obrotu prawnego zostały jednocześnie wszystkie pozostałe rozstrzygnięcia następcze związane z pierwotnym zastosowaniem warunkowego umorzenia postępowania, a wynikające z art. 67 § 3 k.k. a także z art. 629 w zw. z art. 627 k.p.k. Nie budzi wątpliwości, że w takim układzie procesowym rozpoznawanie zarzutów apelacji dotyczących wysokości nawiązek jako rażąco niskich było pozbawione podstawy. Oczywistym jest również, że w razie uniewinnienia oskarżeni nie mogą być obciążeni kosztami procesu. Sąd odwoławczy mógłby zapewne odnieść się do tej okoliczności wskazując choćby na oczywistą bezprzedmiotowość tych rozważań w świetle wydanego rozstrzygnięcia. Nawet jednak pomimo ich pominięcia okoliczność ta jest na tyle oczywista, że nie może wpłynąć na ocenę rozstrzygnięcia wydanego przez sąd II instancji w niniejszej sprawie i jego pisemnego uzasadnienia.

Odnosząc się do zarzutu rażącego naruszenie przepisów prawa karnego materialnego, tj. art. 25 § 1 k.k. polegającego na uznaniu, że oskarżeni działali w warunkach obrony koniecznej, a także alternatywnie sformułowanego zarzutu niezastosowania art. 25 § 2 k.k. i braku ustalenia, iż oskarżeni dopuścili się przekroczenia granic obrony koniecznej, stosując środki obrony niewspółmiernie do ataku, dostrzec należy, że w swej istocie zarzuty te związane są nie z treścią przepisów prawa materialnego, lecz z próbą podważenia ustaleń faktycznych dokonanych przez sąd odwoławczy, dotyczących zarówno zachowania skazanego przez zdarzeniem i jak i jego przebiegu. Zarzuty skarżącego związane są więc po raz kolejny w istocie z negowaniem oceny dowodów dokonanej przez Sąd

odwoławczy, w sposób który zmierzać ma do wymuszenia kontroli kasacyjnej poza granicami wyznaczonymi obowiązującymi przepisami procesowymi. W tym zakresie przypomnieć należy zatem raz jeszcze, że kasacja oparta może być jedynie na zarzucie rażącej obrazy przepisów prawa materialnego lub procesowego i to tylko w przypadku, gdy ta obraza mogła mieć istotny wpływ na treść orzeczenia a nadto na zarzucie uchybień enumeratywnie wymienionych w treści przepisu art. 439 k.p.k., powszechnie określanych jako tzw. bezwzględne przyczyny odwoławcze. Zarzut rażącego naruszenia prawa materialnego nie może zatem być w istocie ukrytym zarzutem apelacyjnym niewłaściwej oceny dowodów i niezgodnego z oczekiwaniem strony ustalenia stanu faktycznego sprawy, skutkującego zastosowaniem przepisów prawa materialnego zgodnie z ich treścią, jak w tym przypadku art. 25 § 1 k.k., a odmową zastosowania art. 25 § 2 k.k. Kontrola kasacyjna nie może być identyfikowana ze znacznie szerszą apelacyjną kontrolą orzeczeń nieprawomocnych. W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w L. wskazał w sposób prawidłowy i w oparciu o poczynione na podstawie przeprowadzonego w postępowaniu materiału dowodowego ustalenia, powody dla których zachodziły w niniejszej sprawie podstawy zastosowania art. 25 § 1 k.k., a brak było podstaw do realizacji przesłanek z art. 25 § 2 k.k.

Rozstrzygając o kosztach procesu Sąd Najwyższy, działając na podstawie przepisu § 11 ust. 4 pkt. 2 w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. 2015, poz. 1800 ze zm.) i zgodnie z wnioskiem zawartym w odpowiedzi na kasację, wniesioną przez obrońcę oskarżonego M. K., zasądził od oskarżyciela posiłkowego K. B. na rzecz oskarżonego M. K. kwotę 720 zł (siedemset dwadzieścia złotych), tytułem zwrotu kosztów obrony w postępowaniu kasacyjnym w postaci sporządzenia i wniesienia odpowiedzi na kasację.

Mając na uwadze powyższe należało orzec jak w sentencji.